

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber quintus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

Otho dixit. Sine me iudicio meo videri remississe. Faciam, remittam. Quid me sic times, tanquam inuitus promissum? Contra CESTIVS ait: Tunc huiusmodi vtendum esse coloribus, vbi verendum est, ne videamur rem duram postulare. Vbi contra honestam personam, promisso iudex molliore fallendus est. Quid in hac persona veremur & causa? nisi hoc vnum, quod ex hoc colore metuendum est, ne, si volumus hæc remittere, etiam voluisse videamur.



EPITOMÆ

M. ANNÆI SENECAE
CONTROVERSIARVM
LIBER QVINTVS.

* Epistola deest. *

CONTROVERSYA I.

Laqueus incisus.



ACTIO. INSCRIPTI MALEFICII SIT ACTIO. Thema. *Quidam naufragio facto, amissis tribus liberis, & vxore, incendio domus, suspendit se. Precidit illi quidam ex praeireuntibus laqueum. A liberato reus sit maleficio.*

PRO INCIDENTE LAQEVM. Tres, inquit, liberos perdidisti. Vtinam & illos seruare potuisses! Viue. mutantur vices felicitatis humanae, proscriptus aliquando proscriptus. Victi fugiunt, proscripti latent, natant naufragi. Amisi, inquit, vxorem, liberos, patrimonium. Tu putabas ea te conditione accepisse, ne perderes? Ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit, auferit; & quæ abstulit, reddit: nec vnquam tutius est illam experiri, quam cum locum iniuriæ non habet. Cn. Pompeius in Pharsalia victus acie, vixit. Maius tu tuum putas esse naufragium? Crassus vixit: & non priuatas perdidit, sed publicas opes,

opes. Omnia tibi fortuna abstulit, sed spem reliquit. Tolle spem hominibus, nemo victus retentabit arma, nemo infeliciter expertus negotiationem, alios appetet quæstus, nemo naufragus viuet. Spes est vltimum aduersarum rerum solatium. Vt viueres, natasti. Misertus sum: nec in te amplius quàm periculum cogitavi. Non attendi incendium, non orbitatem: aut si attendi, memineram te post illa vixisse. Non visus es mihi animum moriendi habere. Lege-
ras locum, in quo interpellari posses.

PARS ALTERA. Tot ille fundorum dominus, aliena arbore suspendo laqueum. De fortuna nihil queror: mori permittit. Nunc, inquit, morere. Iniuria est, vt qui meo arbitrio debui, tuo moriar. Amisi vxorem, liberos, patrimonium. Fortuna mihi nihil præter laqueum reliquit: iste nec laqueum. Sumpsi instrumenta mortis, solitudinem & laqueum: alterum aptum morituro, alterum misero. Quisquis interueneris, si amicus est, desce: si inimicus, specta. Cùm à me iste accusetur, grauiorem de me quàm de reo fert sententiam. Ego, vt moriar: iste, vt ne prohibeat. Ne hæc narrarem, mori volui. Præcidit remedium meum, si qua fides est, non enataui, sed eiectus sum. Nihil iam timebam, nisi viuere. Domus meæ fata claudio, nullo inferior, quàm quòd vltimus morior. Cui me vita referuas? Vt adificem? Aspice incendium. Vt nauigem? Aspice naufragium. Vt eduocem? Aspice sepulcrum. In tam calamitosa domo feliciores fuistis, vxor & liberi. vobis mori contigit.

CONTROVERSA II.

Gener diuitis inimici.

THEMA. *Pauper cum haberet filium, & diuitem inimicum filiam habentem, peregre profectus est. Rumor fuit de morte eius. Filius cum diuitem in gratiam rediit, & eius filiam duxit. Reuersus pater cogit illum vxorem repudiare. Nolentem abdicat.*

PRO PATRE PAUPERE. Nemo quicquam facilè credit, quo credito dolendum sit. ego diu non credidi de nuptiis tuis. Defector patris, inimici cliens, vxoris mancipium,

non stetit patrem, non quasiuisti, sic inimico placuisti. Rumor, inquit, fuerat, decessisse te. Mirabar, si talem uxorem viuo patre habere potuisses. Non quæris, ubi perierim. Mors mea tibi debet esse suspecta: inimicum habeo. Quis alius hanc famam potuit immittere, nisi qui me viuo, filiam collocare non poterat? Non times, ne inter ipsas nuptias tuas patris ossa referantur? Tot serui sequuntur, tot liberi, tot clientes, ut quidquid dixerit, rumor sit. Fabricius aurum à Pyrrho accipere noluit. beator iste fuit animo, quàm ille regno. Plures insidias in itinere fugi: & factum diues, quod faciendum mandauerat, credidit.

PARS ALTERA. Vanum gloriæ genus, odium diuitiarum. Mortales esse inimicitia debent. Scipio Græchi inimicus, & tamen postea focer. Cuius vitio inimicitia contracta sint, apparet. Ille amat filium tuum, tu nec tuum.

SENIANVS rem stultissimam dixit: Diues me semper contempsit, nunquam nisi pro mortuo habuit. Ut aliquid & ipse simile de Seniano dicam, post hanc sententiam Semianum semper pro mortuo habui.

CONTROVERSA III.

Fratres pancratiastæ.

ACTIO. MALÆ TRACTATIONIS SIT ACTIO. Thema. Duos filios quidam pancratiastas instituit, ad olympia eduxit. Cum compositi essent, ut simul pugnarent, accessit ad pugnantem pater, & ait abdicaturum se, si quis perdidit. Commortui sunt iuuenes, & decreti sunt his honores diuini. Reus fit pater malæ tractationis ab uxore.

CONTRA PATREM. Tertius sine sorte pugnasti, & vtrumque vicisti. Stetit cruentus pater. Iam perierant, & adhuc minabatur. Moriuntur, non alter ab altero, sed uterque à patre. Misera mater, odisse non potest, qui filium suum occidit. Iuuenes inuicti, nisi habuissent patrem. Pij iuuenes, nec parricidium patri negare potuistis. Vincere propter parricidium nolunt, vinci propter abdicacionem. Abdico, inquit, eum qui victus erit. Demens meliorem abdicaturus

dicaturus es. Inuoco Iouem, cuius Olympia parricidiis absoluta sunt.

PARS ALTERA. Non facturus dixi: etsi facturus pro gloria eorum dixi. Non debeo in inuidia solus esse, cum iustus communis sit. Omnes aiebant collusuros fratres. Minatus sum, non ut necessitatem filiis imponerem, sed ut populo latisfacerem.

CONTROV. IV.

Damnatus parricidij alligans fratrem.

LEX. QVI FALSVM TESTIMONIUM DIXERIT, VINCIATVR APVD EVM IN QVEM DIXIT. Thema. E duobus filiis profectus cum uno pater, adolescens solus rediit. Accusatus est à fratre parricidij, & damnatus. Diebus festis intercidentibus poena ex lege dilata est. Rediit pater. Accusauit damnatus fratrem falsi testimonij & obtinuit, & vinxit. Cogit pater ut vincitum soluat. Nolentem addit. C.D.

PRO PATRE. Falsum, inquit, in fratrem testimonium dixit. Si vis graue illius crimen facere, te exorabilem praesta. Crudelis in fratrem miraris, si in te creditum parricidium est? Ergo ego duos filios habere non possum? Adolescens iam potes & parricidium facere. Alligatus est alter filius, quia non reuertebat: alter, quia redij. Nunquam solues fratrem? Si talis es, nihil testis mentitus est. Parricida es. Non impio in te, sed in patrem pio animo dixit. Suspectum habuit, quod reliqueras patrem. Inter catenas filij iaceo, eodem clausus ergastulo. Ingrate, testem tuum simul alligasti.

PARS ALTERA. Meo periculo solutus sum, meo alligatus. Vix solui poterat, si testimonium falsum pro fratre dixisset. Parricidium de patre finxit, de fratre commisit. Venisse patrem mihi carnifex nuntiauit. Parricida sim, sicut obiicitur, hoc leuiter irascor. Miraris, si eum fratrem alligare possum, qui me potuit occidere? Ingrata erat ipsa poenae meae dilatio. Expectare grauius videbatur quam passi. Imaginabar mihi culeum, serpentes, profundum.

CONTROVERSIA V.

Exusta domus cum arbore.

LEX. QVI SCIENS DAMNV M DEDERIT, REDDAT
 QVADRVLV M: QVI INSCIENS SIMPLV M. Thema.
*Diues pauperem vicinum rogauit, vt sibi venderet arborem
 quam sibi dicebat obstare. Pauper negauit. Diues incendit
 platantum. cum qua & domus arsi. Pro arbore pollicetur qua-
 druplum, pro domo simplum.*

CONTRA DIVITEM. Excitatus flammarum sono, vi-
 cinorum primo fidem imploraui, Arbor ramis discurrenti-
 bus totam domum texerat. Non potest exorari? incendat-
 ur. Est hoc impotentia, sine fine concupiscere, sine modo
 irasci. Non potest expugnari precibus: expugnetur ignibus.
 Nihil inter me & pauperem interest, si iure agamus. Liceat
 & pauperem gaudere prospectu. Vos possidetis agros, vi-
 bium fines, vrbesque domibus impletis. Intra aedificia ve-
 stra vndas & nemora comprehenditis. Nihil latius oculis
 tuis occurrit, quam ruina mea. Domum perdidit, qui ca-
 rere nec arbutula quidem poteram. Delictis tuis diues ar-
 debimus. Oculis voluptas incendio quaritur, & prospectus
 ignibus laxatur. Prospectui obstabat. Quid? in ambulanti-
 bus nobis non obstant seruorum caterae? in immensam exci-
 tati altitudinem parietes lucem non impediunt? Insuper
 portectae spatium ambulatione, & urbium solo aedificatae
 domus, non nos propè à publico excludunt? Sub hac ar-
 butula imaginabar digitum siluas. Quantum perdidit,
 quem faretur iratus inimicus plus perdidisse quam vol-
 uit? Non iniquum postulo. eius damno desinat incen-
 dium, cuius consilio cepit. Scilicet vt domus ad caelum
 omne conuerſae, brumales aestus habeant, aestiua frigora, &
 non suis vicibus intra istorum penates agatur annus: alunt
 in summis culminibus mentita nemora, & nauigabilem
 piscinarum freta arata quondam populis rura, singulorum
 tunc ergastulorum sunt: latitque nunc villici quam reges
 imperant. Maria submouentur proiectis molibus. Nescie-
 bat quanta sit potentia ignium, quam irreuocabilis, quem-
 admodum

admodum totas absumat vrbes, quàm lenibus initiis oriantur incendia? Etiam si partem damni dare nolueris, si tamen nolueris, in totum quasi prudens dederis, tenendus es. ex toto enim noluisse debet, qui imprudentia defenditur. Si fatereris scienter ianuam incendisse, si vnum tignum, puto tota domus intelligeretur ex parte. nec enim quisquam omnia incendit, sed vnam aliquam rem, ex qua surgat in omnia se sparsus ignis. Atqui pars domus est arbor quæ in domo est.

PARS ALTERA. Pestilentem mihi domum faciebat arbor. cœlum omne per quod salubris spiritus venire posset, obduxerat: rogavi pauperem, & dixi: Nihil tibi nocet arbor recisa, mihi plurimum non recisa. Quid ad te illi rami pertinent, qui extra domum sunt? Quasdam partes domus meæ rami premebant. Iam etiam quosdam parietes mouerant. Scitis quanta vis sit arborum? muros discutiunt.

CONTROVERSA VI.

Raptus in veste muliebri.

LEX IMPUDICVS CONCIONE PROHIBEA TUR. The-
ma. *Adolescens speciosus sponsonem fecit, muliebri veste se exiturum in publicum. Processit. Raptus, est ab adolescentibus decem. accusauit illos de vi & damno. Concione prohibitus à magistratu, reum facit magistratum iniuria.*

CONTRA ADOLESCENTEM. Muliebrem vestem sumpsit, capillos in sceminae habitum composuit, oculos puellari lenocio circumdedit, colorauit genas. Non creditis? & qui non crediderant, victi sunt sponsonem. Et hoc de sponsonem forsitan venerat, vt auferet impudicus concionari. Dare illi vestem, puella est: date nocte, rapietur. Sic illum vestis sumpta decuit, vt videretur non tunc primum vestem sumpsisse. Facta totius adolescentiæ remitto. Vna nocte contentus sum: sic imitatus est puellam, vt raptorem inueniret. Nunquid cecini? Nunquid carmen famosum composui, aut (vt proprium iniuriæ tuæ dicam) nunquid te rapui? Apud patres nostros, qui forensia stipendia auspica-

bantur, nefas putabatur brachium extra togam exerere. Quam longè ab his moribus aberant, qui tam verecunde etiam virtute utebantur? Constat hunc stupratum: cum damnati sint, qui rapuerunt.

PARS ALTERA. Constat semper gravem, semper feruuisse. Sed hoc iocis adolescentium factum est. Ceterum tam nota erat verecundia eius, vt nemo sine sponcione crediderit.

CONTROVERSIA VII.

Trecenti ab imperatore non recepti.

LEX. NOCTE PORTAS APERIRE IN BELLO NON LICEAT. ALTERA. IMPERATOR IN BELLO SYMMAM POTESTATEM HABEAT. *Thema. Trecenti ab hoste captiui ad portas nocte venerunt. Imperator non aperuit. Ante portas occisi sunt. Imperator post victoriam reus est laesa reipublica.*

PRO IMPERATORE. Non putavi meos. Nouerant legem. Cur, inquit, trecenti perierunt? immo cur ne perirent, capti sunt? Hos ego interdum non recepissim, nisi victores noctu, ne victores quidem. Procedens postridie in praelium, pugnaturus ostendi trecentos, in quibus laudari nihil potest præter fugam: nihil desiderari, præter numerum. Fugiunt, vt leges relinquunt, redeunt, vt tollant. Populus Romanus Cannensi prælio in summas redactus angustias, cum feruorum desideraret auxilia, captiuorum contempsit. & credidit eos libertatem magis tueri posse, qui nunquam habuissent, quam qui perdidissent. Nocte quomodo hostem ciuemque distinguam? Quam mihi dabis notam, vt arma cognoscam? Credo in insidiis hostes fuisse, vt exclusos occiderent, sequerentur admissos.

PARS ALTERA. Infestus illis trecentis fuit, iniquo eos collocauit loco. hoc ne argui posset, non recepit. Capti sunt fortissimi duces, Regulus, Crassus. Hæc postrema rogantium vox erat: Mitte arma. certè lex non vetat.

CONTROVERSIA VIII.

Tyrannus post abolitionem candidatus.

LEX. COMPETITORI LICEAT IN COMPETITOREM DICERE. Thema. Tyrannus sub abolitione dominationem deposuit, ut si quis obieciisset tyrannidem, capite puniretur. Petit magistratum. competitor contradicit.

CONTRA TYRANNVM. Candidatus anno meo spondeo, nulla rapietur, nulla occidetur, nullum spoliabitur templum. Cur honores tamdiu non gesserit, narret, per communem deprecor libertatem. Moriar, obiicietur tibi quod occideris civem. Vult aliquo imperio, aliqua potestate distingui, homo magnæ nobilitatis, magnæ gratiæ, ingentis pecuniæ. Siciliæ dicitur fuisse dominus, qui inclusos æneis tauris homines subiectis vrebatur ignibus, ut mugitum ederent, verba non possent. O hominem in sua crudelitate fastidiosum: qui cum vellet torquere, tamen nolabat audire.

PARS ALTERA. Quicquid egi, quicquid gessi, causa Reipublicæ feci. Peto ne mihi lex pro me lata noceat, neque quid noceat, quia non obiicitur quod non noceret obiectum.



M. ANNÆI SENECÆ
CONTROVERSIARVM

LIBER SEXTVS.

CONTROVERSIA I.

Chirographum cum abdicato.

THEMA. Abdicato fratri, frater chirographum dedit, dimidiam se partem hereditatis daturum, si non respondisset irato patri. Ille tacuit. Abdicatur alter à patre.